

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Tomáše Herce v právní věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Úřad vlády České republiky**, se sídlem nábřeží Edvarda Beneše 128/4, Praha 1, proti rozhodnutím vedoucí žalovaného ze dne 25. 10. 2023, č. j. 40663/2023-UVCR-11 a č. j. 36330/2023-UVCR-10, a na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 1. 2024, č. j. 5 A 59/2023-25,

t a k t o :

- I. Návrh na ustanovení zástupce **se zamítá.**
- II. Kasační stížnost **se zamítá.**
- III. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Předmětem projednávané věci je zamítnutí žádosti žalobce o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce v řízení před městským soudem.

[2] Žalobce se podanou žalobou domáhal zrušení výše nadepsaných rozhodnutí vedoucí žalovaného, kterým vedoucí žalovaného zamítla rozklad žalobce a potvrdila rozhodnutí žalovaného, kterým byly částečně odmítnuty žádosti žalobce ze dne 29. 7. 2023 a ze dne 11. 9. 2023 o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“). Žalobce žádal informace týkající se rozhodování Etické komise pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu, jakož i informace „o mentalitě členů EK UV“, zda jsou členové Etické komise „*sto pochopit, že* [...]“, zda je etické, že „*předsedou EKL UV je Kudrna*“ nebo „*za co B. dostal vyznamenání*“. Žalobce současně v žalobě požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

[3] Městský soud nyní napadeným usnesením zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků (výrok I.) i návrh žalobce na ustanovení zástupce (výrok II.). Dle městského soudu nelze odhlédnout od povahy sporů, které žalobce opakovaně vyvolává s orgány veřejné správy, přičemž v nových žalobách vůbec nereflexuje výsledky soudy již rozhodnutých případů. I nyní podaná žaloba vykazuje znaky seriovosti, obsahuje tvrzení o spáchaných křivdách, podvodech, korupci a trestných činech vůči jeho osobě různými správními orgány či úředními osobami. Městský soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu shledal, že posuzovaný případ představuje zjevně svévolné a šikanózní uplatňování práva, pro které lze nepřiznat osvobození od soudních poplatků i případně nemajetnému účastníkovi. Nevyslyšel-li žalobce již několikrát opakované závěry správních orgánů a soudů, nelze mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků přiznat. Městský soud poukázal též na jiná svá rozhodnutí ve věcech žalobce a rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, který jeho postup potvrdil. Žádost o osvobození od soudních poplatků proto zamítl a jelikož žalobce nesplnil předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, zamítl též návrh na ustanovení zástupce.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá výše označené usnesení městského soudu kasační stížností, v níž současně žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Požaduje „výrok *ad I + II – změnit tak, že se nezamítá*“. Stěžovatel namítá, že bez jeho viny má až nyní prokázáno, že Ministerstvo spravedlnosti se podílí na uvedeném koordinovaném postupu, kdy „*ve vazbě (stručně) metodiku StB z roku 1982 vytvořenou pro jeho sig. Ch 77 v roce 1982*“ je mu upíráno právo dle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ve znění pozdějších předpisů, jakož i nároky „*v represích po tzv 17. 11. 89*“. Uvedené dle stěžovatele porušuje jeho základní ústavní práva, právo a etiku EU a degraduje stát. Městský soud se na tomto dle stěžovatele podílí, upírá-li mu právo „*viz ad I + II*“. Stěžovatel uzavřel, že pro vyřešení jeho záležitosti je nezbytné, aby měl znalosti, které v rámci zákona o svobodném přístupu k informacím požaduje.

[5] Vyjádření žalovaného nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o zamítnutí žádosti stěžovatele o přiznání osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele (srov. rozsudek NSS ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009-144, obdobně ze dne 16. 8. 2016, č. j. 1 As 172/2016-14, odst. [4], nebo nedávný ze dne 12. 10. 2023, č. j. 9 As 217/2023-8, odst. [5]).

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[6] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je projednatelná. Následně přezkoumal usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti, namítaných důvodů, včetně důvodů, ke kterým přihlíží z úřední povinnosti [§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.].

[7] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval návrhy stěžovatele na osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti a ustanovení zástupce. V usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k závěru že „*stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení*“.

pokračování

o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]. V nyní projednávaném případě ovšem nebylo napadeným usnesením rozhodováno ve věci samé, a stěžovateli proto nevzniká povinnost soudní poplatky zaplatit. Nejvyšší správní soud proto o žádosti o osvobození od soudních poplatků nerozhodoval. Závěry učiněné ve vztahu k soudnímu poplatku rozšířený senát promítl v uvedeném usnesení i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele: „[j]e-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“ Zastoupení advokátem v tomto typu řízení tedy není obligatorní. Nejvyšší správní soud se však zabýval otázkou, zda i přesto by v případě žalobce bylo zastoupení vhodné.*

[8] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Navrhovateli lze tedy ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[9] Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy nezbytnost k ochraně práv stěžovatele, neboť po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele prokázána. Z obsahu kasační stížnosti lze vyvodit, čeho se stěžovatel kasační stížností domáhá. Ačkoliv velká část argumentace stěžovatele je ve vztahu k dané otázce irelevantní, kasační stížnost obsahuje odůvodnění směřující proti napadenému usnesení. Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise může nikterak komplikovanou otázku neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce plně posoudit a věcně o ní rozhodnout, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[10] Následně Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Institut individuálního osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s., z něhož především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků.

[12] Smyslem a účelem osvobození od soudních poplatků je ochrana nemajetného účastníka řízení před odepřením přístupu k soudu. Účelem osvobození od soudních poplatků naopak není odbřemenit nemajetné účastníky řízení ve všech soudních sporech,

včetně těch, které opakovaně a soustavně vyvolávají, ačkoliv nemají zjevný dopad do jejich životní sféry. V této souvislosti lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS, dle kterého i přesto, že je účastník nemajetný a osvobození od soudních poplatků by zde mohlo být na místě, soud mu osvobození může odeprít s ohledem na povahu sporu. O takový případ se může jednat, pokud účastník vede s různými veřejnými institucemi velké množství sporů týkajících se poskytování informací dle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často končí před soudy, a tyto spory nemají vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry (tedy se netýkají majetku, životních podmínek a podobných záležitostí účastníka). Dle tohoto rozsudku „[n]elze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností dít i cestou výjimečného odeprání práva na osvobození od soudních poplatků.“

[13] Regulační funkcí soudních poplatků se Nejvyšší správní soud zabýval již ve svých rozsudcích ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011-22, nebo ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012-11, dle kterých „[n]epřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů ohledně jeho práva na informace, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c/s. ř. s.), ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to, aby zvážil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.“

[14] Nejvyšší správní soud shledal, že regulační funkce poplatků se uplatní i v této projednávané věci. Městskému i Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatel opakovaně iniciuje spory týkajících se problematiky svobodného přístupu k informacím, a to s mizivou úspěšností (viz body 5. a 7. napadeného usnesení a judikaturu v nich citovanou, jakož i rozsudek NSS ze dne 2. 8. 2023, č. j. 5 As 153/2023-9, odst. [16]). Z požadovaných informací není zřejmé, jakým způsobem požadované informace zasahují do životní sféry stěžovatele, stěžovatel to ani v žalobě nebo kasační stížnosti neuvedl. Blíže nevysvětlil ani povahu informací.

[15] Městský soud v bodě 6. napadeného usnesení též příhodně poukázal na rozsudky NSS ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010-91, a ze dne 11. 6. 2015, č. j. 10 As 97/2015-15, s tím, že osvobození od soudních poplatků lze nepřiznat i nemajetnému účastníku, uplatňuje-li účastník svá práva zjevně svévolným a šikanózním způsobem (obdobně srov. např. rozsudek NSS ze dne 20. 3. 2018, č. j. 5 Afs 80/2018-19, odst. [9]). Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem, že stěžovatel uplatňuje svá práva zjevně svévolným a šikanózním způsobem, kdy opakovaně žádá poskytnout nesmyslné informace a následně vyvolává soudní spory končící většinou pro něj neúspěchem. Z uvedené judikatury též vyplývá, že stěžovatel jistě může dle libosti podávat žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím a následně vést v těchto věcech soudní spory

pokračování

způsobem, jakým doposud činí, nemělo by se tak ovšem dít zcela neomezeně na útraty státního rozpočtu (srov. též rozsudek NSS ze dne 11. 8. 2021, č. j. 7 As 156/2021-13, odst. [13]).

[16] Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně skutečností, které odůvodňují osvobození účastníka řízení od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro soudní řízení, tíží tohoto účastníka řízení. Je na něm, aby rozhodné skutečnosti nejen tvrdil, ale i doložil. Jak vyplývá z výše citované judikatury, v případě řízení ve věci svobodného přístupu k informacím je jednou z rozhodných okolností také to, zda se předmětné informace dotýkají životní sféry navrhovatele.

[17] Pokud stěžovatel uplatnil i přes dosavadní neúspěchy další sériové podání, z něhož sice vyplývalo, že se týká přístupu stěžovatele k informacím a že stěžovatel i v tomto případě žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, opět však neuvedl nic o povaze požadovaných informací a nesdělil, jak se vztahují k jeho životní sféře, městský soud důvodně konstatoval zjevně svévolné a šikanózní uplatňování práva a správně uzavřel, že stěžovatel nedoložil splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s., a tedy ani pro ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem dle § 35 odst. 10 s. ř. s.

[18] S tvrzeními, která stěžovatel přdestřel v kasační stížnosti, se tak nelze ztotožnit. Městský soud neupírá stěžovateli práva, jestliže nevyhověl jeho návrhům a poukázal na stereotypnost podání stěžovatele, který obdobnou argumentaci neúspěšně uplatnil již několikrát.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil a neshledal ani vadu, ke které by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s.

[20] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalovanému nevznikly náklady nad rámec úřední činnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. února 2024

JUDr. Radan Malík
předseda senátu